

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

▪ مقاله کاری شماره (MBRI9220) / دی ۱۳۹۲

▪ وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک‌های ایرانی)

▪ وهاب قلیچ

لیلا محرابی

▪ کلمات کلیدی: موسسات مالی اسلامی، بانکداری اسلامی، ایران.

▪ طبقه‌بندی JEL: G21, G22, Y1

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، روبروی پارکینگ بیهقی، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی‌کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می‌باشد، لیکن استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

فهرست مطالب:

۶.....	مقدمه	-۱
۷.....	حجم دارایی‌های منطبق با شریعت	-۲
۱۳.....	رشد دارایی‌ها	-۳
۱۵.....	سود ناخالص	-۴
۱۶.....	نرخ بازدهی دارایی‌ها (ROA)	-۵
۱۹.....	موسسات بیمه‌ای در ایران	-۶
۱۹.....	جمع بندی	-۷

■ فهرست جداول:

- جدول (۱) رتبه‌بندی کشورها بر مبنای بیشترین دارایی‌های منطبق بر شریعت ۸
- جدول (۲) بیست موسسه مالی اسلامی برتر در جهان از لحاظ میزان دارایی‌های منطبق با شریعت ۱۰
- جدول (۳) موسسات مالی اسلامی برتر ایران از لحاظ میزان دارایی‌های منطبق با شریعت ۱۲
- جدول (۴) ده موسسه مالی اسلامی برتر جهان از لحاظ بیشترین رشد دارایی‌ها ۱۳
- جدول (۵) بانک‌های برتر ایران از لحاظ میزان تغییرات دارایی‌ها ۱۴
- جدول (۶) موسسات مالی اسلامی برتر جهان از لحاظ سود ناخالص ۱۵
- جدول (۷) بانک‌های تجاری اسلامی برتر جهان از لحاظ نرخ بازدهی (ROA) ۱۶
- جدول (۸) بانک‌های برتر ایران از لحاظ نرخ بازدهی (ROA) و سود ناخالص ۱۸
- جدول (۹) پنج شرکت برتر بیمه در ایران از لحاظ میزان دارایی‌ها ۱۹

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

■ فهرست نمودارها:

- نمودار (۱) کل دارایی‌های منطبق بر شریعت بانک‌ها به تفکیک مناطق مختلف جغرافیایی..... ۷
- نمودار (۲) ده موسسه مالی اسلامی برتر از لحاظ نرخ بازدهی دارایی..... ۱۷

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مقاله کاری شماره

وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک‌های ایرانی)

وهاب قلیچ^۱
لیلا محرابی^۲

۱- مقدمه

امروزه رشد کمی و کیفی موسسات مالی اسلامی حقیقت غیر قابل انکار صنعت مالی و بانکداری در جهان است. این رشد به حدی است که توجه و نظر اکثر کارشناسان و فعالان این حوزه را به خود جلب نموده است. بر اساس آخرین رتبه‌بندی مجله بنکر^۱، در سال ۲۰۱۲، نقش بانک‌ها و موسسات مالی ایران در میان سیصد و هشتاد و یک بانک تجاری و تخصصی، شرکت‌های بیمه و موسسات مالی و اعتباری، بسیار چشمگیر و از نظر حجم دارایی‌ها در بالاترین ردیف‌های این رتبه‌بندی قرار گرفتند. از مجموع این سیصد و هشتاد و یک موسسه خدمات مالی اسلامی، ۲۷۱ موسسه به طور کامل خدمات اسلامی ارائه می‌دهند و ۱۱۰ موسسه دیگر با داشتن بانه‌های اسلامی به عرضه این خدمات می‌پردازند. در ادامه به معرفی برترین بانک‌ها و موسسات مالی اسلامی جهان و وضعیت موسسات مالی ایران می‌پردازیم.

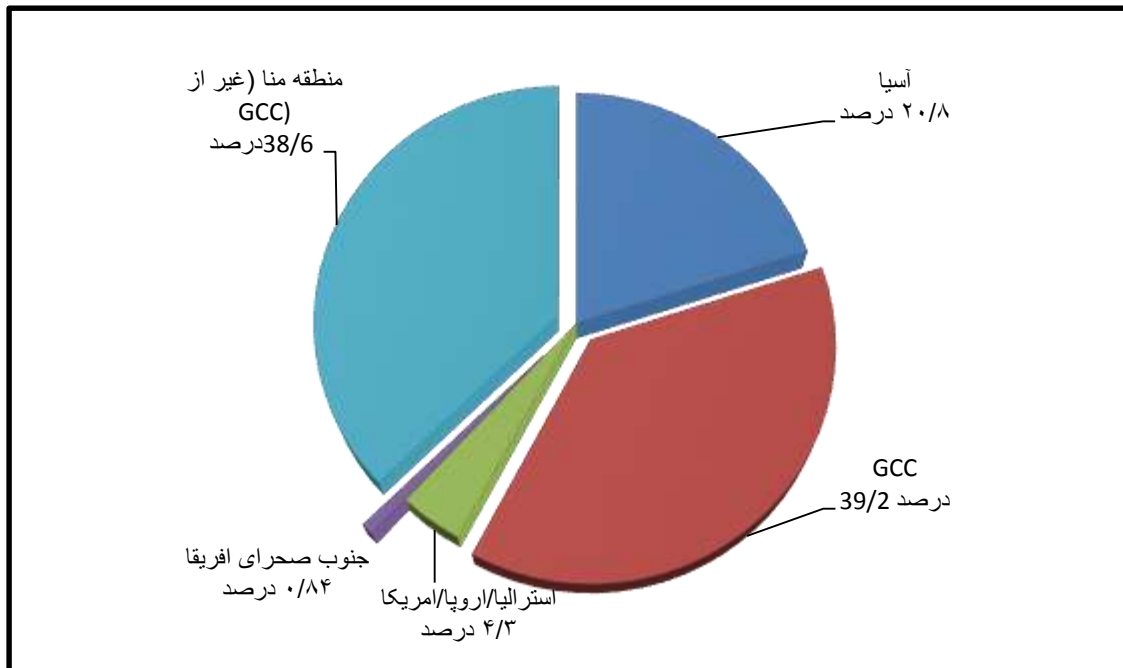
^۱ کارشناس ارشد پژوهشکده پولی و بانکی و دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی.
^۲ کارشناس ارشد پژوهشکده پولی و بانکی.

۲- حجم دارایی‌های منطبق با شریعت

بر اساس آمار بدست‌آمده در سال ۲۰۱۲، ارزش کل دارایی‌های منطبق بر شریعت در جهان معادل ۱۲۶۷ میلیارد دلار می‌باشد که بانک‌های کاملاً اسلامی مبلغ ۱۰۱۹ میلیارد دلار آن را در اختیار خود دارند. افزون بر این، بانک‌های اسلامی سودی معادل ۱۴/۷ میلیارد دلار با متوسط نرخ بازدهی دارایی ۱/۵ درصد را کسب نموده‌اند. بر اساس طبقه‌بندی جغرافیایی، کشورهای GCC که عبارتند از عربستان، امارات، بحرین، عمان، قطر و کویت (۳۹/۲ درصد) و کشورهای جنوب صحرای آفریقا (۱ درصد) به ترتیب با ۴۹۷ میلیارد دلار و ۱۰/۵ میلیارد دلار بیشترین و کمترین دارایی‌های منطبق بر شریعت را تشکیل می‌دهند. نمودار ۱ سهم مناطق مختلف جغرافیایی از کل دارایی‌های منطبق با شریعت بانک‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار ۱ - کل دارایی‌های منطبق بر شریعت بانک‌ها به تفکیک مناطق مختلف جغرافیایی در سال ۲۰۱۲

بر اساس رتبه‌بندی انجام شده، ایران در میان سایر کشورها از نظر حجم دارایی‌های منطبق بر شریعت در بالاترین ردیف و کشورهای عربستان سعودی، مالزی و امارات متحده عربی رتبه‌های دوم تا چهارم را تشکیل می‌دهند. این در حالی است که ارزش این نوع دارایی‌ها در ایران با میزان ۴۷۵ میلیارد دلار، حدود ۲ برابر کشور عربستان و ۲/۴ برابر کشور مالزی است. جدول ۱ رتبه‌بندی بیست کشور جهان بر مبنای بیشترین دارایی‌های منطبق بر شریعت را نشان می‌دهد.

جدول ۱ - رتبه‌بندی کشورها بر مبنای بیشترین دارایی‌های منطبق بر شریعت

جمعیت		تعداد مؤسسات ارائه‌دهنده خدمات مالی اسلامی	دارایی‌های منطبق بر شریعت (میلیون دلار)	کشور	رتبه
درصد جمعیت مسلمان از کل جمعیت	مسلمان (هزار نفر)				
۹۹/۵	۷۳۶۰۰	۲۸	۴۷۵۸۹۰/۹	ایران	۱
۹۳	۲۵۵۲۸	۴۱	۲۲۷۱۷۳/۷	عربستان سعودی	۲
۶۳/۷	۱۸۰۹۱	۴۱	۱۹۶۸۲۰/۴	مالزی	۳
۷۶/۹	۵۷۷۵	۱۹	۸۷۳۲۱/۶	امارات متحده عربی	۴
۷۴/۱	۲۰۳۰	۲۶	۷۲۴۶۵	کویت	۵
۷۰/۳	۸۸۵	۳۷	۵۶۴۷۱/۷	بحرین	۶
۶۷/۷	۱۱۹۱	۱۰	۵۳۱۲۵/۲	قطر	۷
۸۷/۲	۲۰۹۱۶۶	۵۷	۱۸۹۸۸/۶	اندونزی	۸
۸۹/۸	۱۳۳۵۲۳	۲۴	۱۶۴۷۸/۶	بنگلادش	۹
۹۸	۷۱۲۹۵	۴	۱۲۱۰۶	ترکیه	۱۰
۹۰/۷	۳۰۴۷۵	۹	۹۸۶۶/۶	سودان	۱۱
۹۹/۴	۱۶۷۳۴۰	۲۳	۷۰۶۵/۱	پاکستان	۱۲
۵/۵	۴۲۱	۱	۶۵۶۹/۳	سوئیس	۱۳
۹۴/۹	۷۶۹۸۲	۳	۶۵۱۴	مصر	۱۴
۷۵/۱	۳۰۰	۱	۴۹۷۷	برونئی	۱۵
۵/۵	۳۸۰۱	۱	۴۰۷۲/۲	تایلند	۱۶
۲	۲۷۲۹	۴	۲۴۷۸/۸	انگلستان	۱۷
۹۷/۲	۶۰۱۶	۹	۱۸۸۰/۱	اردن	۱۸
۹۹	۳۱۳۵۳	۵	۱۷۳۲/۶	عراق	۱۹
۹۹/۱	۲۳۸۳۳	۱	۱۶۷۵/۱	یمن	۲۰

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بر اساس این رتبه‌بندی، بانک‌های ملی و ملت ایران با حجم دارایی‌هایی معادل ۷۶۶۱۳ و ۷۲۵۵۶/۵ میلیون دلار به عنوان برترین موسسات مالی اسلامی معرفی می‌گردند و بعد از آن بانک‌های مسکن، صادرات، تجارت، سپه، پارسیان، کشاورزی و پاسارگارد به ترتیب با رتبه‌های چهارم، ششم، هفتم، دوازدهم، سیزدهم، چهاردهم و هجدهم، ۹ بانک ایرانی هستند که جزو ۲۰ بانک برتر قرار گرفته‌اند. (جدول ۲ وضعیت مالی بیست بانک برتر را به نمایش می‌گذارد)

نکته جالب توجه آنکه در بین پنجاه موسسه مالی اسلامی با بیشترین حجم دارایی‌های منطبق بر شریعت، ۱۴ بانک از ایران، ۱۲ بانک از مالزی، ۱۰ بانک از عربستان، ۴ بانک از امارات متحده عربی، ۴ بانک از قطر، ۳ بانک از بحرین، ۲ بانک از کویت و ۱ بانک از ترکیه به چشم می‌خورد. همچنین موسسات مالی انتهای این لیست عمدتاً متعلق به کشورهای همچون اندونزی و بنگلادش می‌باشد.

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

جدول ۲ - بیست موسسه مالی اسلامی برتر در جهان از لحاظ میزان دارایی‌های منطبق با شریعت

رتبه‌بندی	موسسه	کشور	نوع موسسه	S یا W*	دارایی‌های منطبق بر شریعت (میلیون دلار)	درصد دارایی‌های منطبق با شریعت از کل دارایی‌ها	سود ناخالص (میلیون دلار)	نرخ بازدهی دارایی - ROA (درصد)	نسبت هزینه به درآمد (درصد)	شاخص سرمایه پایه (Tier 1) (میلیون دلار)
۱	بانک ملی	ایران	تجاری	S	۷۶۶۱۳	۱۰۰	۳۶۶	۰/۵	۸۷/۴	۱۱۵۳
۲	بانک ملت	ایران	تجاری	S	۷۲۵۵۶/۵	۱۰۰	۷۲۹/۳	۱/۳	۵۸	۲۹۱۸
۳	بانک الرجیحی	عربستان سعودی	تجاری	S	۷۱۳۰۲	۱۰۰	۲۱۰۲	۳/۳	۲۴/۱	۷۶۲۲
۴	بانک مسکن	ایران	تجاری	S	۵۴۵۲۸	۱۰۰	۲۱۵	۰/۴	-	۱۱۲۸
۵	خانه مالی کویت	کویت	تجاری	S	۵۲۳۲۴	۱۰۰	۴۴۲	۰/۹	۳۵/۶	۵۳۵۱
۶	بانک صادرات	ایران	تجاری	S	۵۰۷۰۶	۱۰۰	۵۰۳	۰/۹	۸۳	۲۹۳۵
۷	بانک تجارت	ایران	تجاری	S	۴۱۸۷۱	۱۰۰	۶۱۰	۱/۴	۵۳	۱۶۰۰
۸	مای بانک برهاد	مالزی	تجاری	W	۳۰۳۸۰/۸	۱۹	۲۵۸۱	۱/۷	-	۱۲۶۰۸
۹	بانک ملی تجاری	عربستان سعودی	تجاری	W	۲۷۷۹۴/۴	۳۰/۲	۱۷۶۳	۲	-	۱۰۱۸۶
۱۰	بانک اسلامی دبی	امارات متحده عربی	تجاری	S	۲۵۹۶۷	۱۰۰	۳۲۸	۱/۳	۳۷	۲۸۹۷
۱۱	بانک راکیات	مالزی	تجاری	S	۲۵۹۰۲	۱۰۰	۶۹۱	۲/۹	۲۷/۲	۳۱۸۱
۱۲	بانک سپه	ایران	تجاری	S	۲۵۸۳۴	۱۰۰	۲۵	۰/۱	۶۲/۶	۶۸۹
۱۳	بانک پارسیان	ایران	تجاری	S	۲۵۵۰۱	۱۰۰	۶۱۵	۲/۴	۲۳/۷	۱۴۶۶
۱۴	بانک کشاورزی	ایران	تجاری	S	۲۵۳۷۰	۱۰۰	-	-	۹۲/۸	۱۳۷۱
۱۵	بانک اسلامی ابوظبی	امارات متحده عربی	تجاری	S	۲۳۳۲۵	۱۰۰	۳۲۷	۱/۵	۴۰/۵	۳۱۸۱

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

۲۵۴۹	۳۱/۳	۱/۷	۳۰۹	۱۰۰	۲۰۱۰۷	S	تجاری	فطر	بانک اسلامی فطر	۱۶
۵۰۹۹	-	۱/۸	۱۸۴۳	۱۷/۵	۱۹۲۶۳/۵	W	تجاری	مالزی	گروه سرمایه‌گذاری CIMB	۱۷
۳۳۶۱	۱۴/۵	۴/۴	۸۰۹	۱۰۰	۱۹۱۰۲	S	تجاری	ایران	بانک پاسارگاد	۱۸
۱۸۲۵	-	۱/۸	۳۲۲	۱۰۰	۱۹۰۵۵	S	عمده	بحرین	گروه بانکداری البرکا	۱۹
۴۴۰۸	-	۲/۲	۸۴۶	۱۳	۱۷۲۰۲/۷	S	تجاری	عربستان سعودی	بانک انگلیسی سعودی	۲۰

*-S: بانک کاملاً اسلامی و W: باجه‌های اسلامی

غیر از بانک‌های ایرانی یاد شده، پنج بانک اقتصاد نوین (رتبه ۲۴)، رفاه (رتبه ۳۴)، صنعت و معدن (رتبه ۳۶)، سامان (رتبه ۳۷) و انصار (رتبه ۴۴) در بین پنجاه موسسه مالی اسلامی بیشترین حجم دارایی‌های منطبق بر شریعت اسلامی را تشکیل می‌دهند. جدول ۳ وضعیت موسسات مالی اسلامی برتر ایران را نشان می‌دهد.

جدول ۳ - موسسات مالی اسلامی برتر ایران از لحاظ میزان دارایی‌های منطبق با شریعت				
درصد تغییرات	دارایی‌های منطبق بر شریعت (میلیون دلار)	موسسه	رتبه‌بندی	
			در جهان	در کشور
-۴/۱	۷۶۶۱۳	بانک ملی	۱	۱
۶/۱	۷۲۵۵۶/۵	بانک ملت	۲	۲
۲۷/۶	۵۴۵۲۸	بانک مسکن	۴	۳
۱۸/۴	۵۰۷۰۶	بانک صادرات	۶	۴
-۷/۳	۴۱۸۷۱	بانک تجارت	۷	۵
-۲/۴	۲۵۸۳۴	بانک سپه	۱۲	۶
-۰/۸	۲۵۵۰۱	بانک پارسیان	۱۳	۷
۲۱	۲۵۳۷۰	بانک کشاورزی	۱۴	۸
۵/۸	۱۹۱۰۲	بانک پاسارگاد	۱۸	۹
۸/۶	۱۴۳۶۶	بانک اقتصاد نوین	۲۴	۱۰
۳۵/۹	۹۸۷۱	بانک رفاه	۳۴	۱۱
۱	۹۵۲۵	بانک صنعت و معدن	۳۶	۱۲
۹/۱	۸۹۹۹	بانک سامان	۳۷	۱۳
۲۰/۱	۷۳۴۹	بانک انصار	۴۴	۱۴
-۱۲/۶	۵۵۱۲	بانک توسعه صادرات	۵۵	۱۵
۱۷/۴	۵۴۴۶	بانک سینا	۵۶	۱۶
۱۸/۲	۴۹۳۱	بانک کارآفرین	۶۱	۱۷
۳۱/۲	۳۳۹۵۶	بانک سرمایه	۶۸	۱۸
۲۷/۲	۳۹۴۵	شرکت بیمه ایران	۶۹	۱۹
۱۰/۷	۲۶۵۱	بانک شهر	۷۸	۲۰
۶۳/۵	۲۳۶۵/۵	بانک تات	۸۲	۲۱
۱۸/۵	۱۷۸۲/۶	موسسه اعتباری توسعه	۹۵	۲۲
۳۳/۵	۸۱۴/۵	شرکت بیمه پارسیان	۱۲۱	۲۳
-	۷۳۰/۷	بانک گردشگری	۱۲۵	۲۴
۲۸/۸	۵۵۴/۶	شرکت بیمه البرز	۱۲۹	۲۵
۴۶/۳	۳۹۰/۷	شرکت بیمه کارآفرین	۱۴۸	۲۶
-۰/۲	۳۵۴/۷	شرکت بیمه سپه	۱۵۶	۲۷
۴۳/۹	۲۶۵/۱	شرکت بیمه نوین	۱۷۵	۲۸

۳- رشد دارایی‌ها

در میان ده موسسه مالی اسلامی برتر جهان در زمینه سریعترین رشد دارایی‌ها، دو بانک شهر و تات، ایران موفق شده‌اند که با ۱۰۷ درصد و ۶۴ درصد تغییر در حجم دارایی‌های خود عنوان اول و ششم را بدست آورند. عنوان دوم این رتبه بندی به بانک البرکا سوریه و عنوان سوم به بانک اسلامی هنگ لئونگ برهاد مالزی اختصاص یافته است. جدول ۴ وضعیت این ده موسسه برتر را نشان می‌دهد.

جدول ۴ - ده موسسه مالی اسلامی برتر جهان از لحاظ بیشترین رشد دارایی‌ها*

ردیف	موسسه	کشور	دارایی‌های منطبق بر شریعت (میلیون دلار)	درصد تغییرات
۱	بانک شهر	ایران	۲۶۵۰/۷	۱۰۷
۲	بانک البرکا	سوریه	۷۹۷/۵	۸۳/۷
۳	بانک اسلامی هنگ لئونگ برهاد	مالزی	۷۱۶۲/۴	۷۹/۸
۴	بانک بین‌المللی کردستان برای سرمایه‌گذاری و توسعه	عراق	۸۸۲	۷۱/۸
۵	بانک اسلامی امارات	امارت متحده عربی	۱۰۱۴۶/۷	۶۳/۹
۶	بانک تات	ایران	۲۳۶۵/۵	۶۳/۵
۷	البرکا سودان	سودان	۵۵۴/۴	۵۷/۸
۸	بانک سرمایه متحده سودان	سودان	۵۶۱	۴۹/۶
۹	مای بانک برهاد	مالزی	۲۱۸۲۳/۲	۴۹/۳
۱۰	بانک آلیما	عربستان سعودی	۱۴۴۰۳	۴۶/۸

* موسسات مالی اسلامی با دارایی‌های بیش از ۵۰۰ میلیون دلار.

با نگاهی به میزان تغییرات دارایی‌های بانک‌های ایرانی در می‌یابیم که بعد از دو بانک شهر و تات، بانک‌های رفاه (۴۰ درصد)، سرمایه (۳۱ درصد) و مسکن (۲۸ درصد) به ترتیب بیشترین افزایش دارایی را در بین بانک‌های کشور داشته‌اند. همچنین بانک توسعه صادرات با ۱۲/۶- درصد، بانک تجارت با ۷/۳- درصد و بانک ملی ایران با ۴/۱- درصد به ترتیب بیشترین کاهش دارایی را تجربه کرده‌اند. جدول ۵ رده‌بندی بانک‌های ایران را بر حسب تغییرات دارایی‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۵ - بانک‌های برتر ایران از لحاظ میزان تغییرات دارایی‌ها

رتبه	موسسه	درصد تغییرات در دارایی‌ها
۱	بانک شهر	۱۰۷
۲	بانک تات	۶۳/۵
۳	بانک رفاه	۳۵/۹
۴	بانک سرمایه	۳۱/۲
۵	بانک مسکن	۲۷/۶
۶	بانک کشاورزی	۲۱
۷	بانک انصار	۲۰/۱
۸	موسسه اعتباری توسعه	۱۸/۵
۹	بانک صادرات	۱۸/۴
۱۰	بانک کارآفرین	۱۸/۲
۱۱	بانک سینا	۱۷/۴
۱۲	بانک سامان	۹/۱
۱۳	بانک اقتصاد نوین	۸/۶
۱۴	بانک ملت	۶/۱
۱۵	بانک پاسارگاد	۵/۸
۱۶	بانک صنعت و معدن	۱
۱۷	بانک پارسیان	-۰/۸
۱۸	بانک سپه	-۲/۴
۱۹	بانک ملی	-۴/۱
۲۰	بانک تجارت	-۷/۳
۲۱	بانک توسعه صادرات	-۱۲/۶

۴- سود ناخالص

جدول ۶ وضعیت ۲۵ موسسه مالی اسلامی برتر جهان را از لحاظ سود ناخالص نشان می‌دهد. میزان سود کسب شده در یک دوره مالی، یکی از شاخص‌های مهم در تعیین توانایی مدیریت در استفاده بهینه از منابع واقعی سرمایه‌ای و مالی بانک‌ها در خلق سود است. بر مبنای این شاخص، بانک الرجیحی عربستان با ۲۱۰۲ میلیون دلار در مقام نخست و بانک پاسارگاد ایران (۸۰۹ میلیون دلار) و بانک ملت ایران (۷۳۰ میلیون دلار) به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار دارند. همان‌گونه که ملاحظه می‌گردد علاوه بر این دو بانک ایرانی یاد شده، بانک‌های پارسیان، تجارت و صادرات (رتبه‌های ۵ تا ۷)، بانک اقتصاد نوین و بانک ملی (رتبه ۱۰ و ۱۱)، شرکت بیمه ایران، بانک کارآفرین و مسکن (رتبه ۲۰ تا ۲۲)، در بین ۲۵ موسسه مالی اسلامی برتر جهان توانسته‌اند بیشترین سود ناخالص را کسب نمایند.

جدول ۶ - موسسات مالی اسلامی برتر جهان از لحاظ سود ناخالص			
رتبه	موسسه	کشور	سود ناخالص (میلیون دلار)
۱	بانک الرجیحی	عربستان سعودی	۲۱۰۲
۲	بانک پاسارگاد	ایران	۸۰۹
۳	بانک ملت	ایران	۷۲۹
۴	بانک راکیات	مالزی	۶۹۱
۵	بانک پارسیان	ایران	۶۱۵
۶	بانک تجارت	ایران	۶۱۰
۷	بانک صادرات	ایران	۵۰۳
۸	خانه مالی کویت	کویت	۴۴۲
۹	بانک مصرف الریان	قطر	۴۱۸
۱۰	بانک اقتصاد نوین	ایران	۴۱۰
۱۱	بانک ملی	ایران	۳۶۶
۱۲	بانک اسلامی دبی	امارت متحده عربی	۳۲۸
۱۳	بانک اسلامی ابوظبی	امارت متحده عربی	۳۲۷
۱۴	گروه بانکداری البرکا	بحرین	۳۲۲
۱۵	بانک اسلامی قطر	قطر	۳۰۹
۱۶	مای بانک برهاد	مالزی	۲۷۸
۱۷	بانک البیلاد	عربستان سعودی	۲۵۱
۱۸	بانک اسلامی مالزی برهاد	مالزی	۲۳۵
۱۹	بانک سرمایه‌گذاری BIMB	مالزی	۲۳۱

۲۳۰	ایران	شرکت بیمه ایران	۲۰
۲۱۸	ایران	بانک کارآفرین	۲۱
۲۱۵	ایران	بانک مسکن	۲۲
۲۱۴	ترکیه	بانک مالی کتلیم ترکیه	۲۳
۱۹۵	عربستان سعودی	بانک آلیما	۲۴
۱۹۰	قطر	شرکت اجاره ملی (لیزینگ)	۲۵

۵- نرخ بازدهی دارایی‌ها^۳ (ROA)

نسبت بازدهی دارایی (ROA) بیان‌کننده استفاده مطلوب از دارایی است که از تقسیم سود خالص بانک به دارایی‌های آن محاسبه می‌شود. این نسبت در کل بانک‌های اسلامی برابر با ۱/۵ درصد و بالاتر از سطح استاندارد جهانی (۱ درصد) قرار دارد که نشان می‌دهد دارایی بانک‌های اسلامی از نظر سودآوری در سطح مناسب خود می‌باشد. در رده‌بندی بانک‌های تجاری فعال در حوزه مالی اسلامی از لحاظ این شاخص، سه بانک ایرانی از جمله بانک شهر با ۵/۸ درصد، بانک کارآفرین با ۴/۸ درصد و بانک پاسارگارد با ۴/۴ درصد، در میان بانک‌های برتر جهان، رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند. علاوه بر این، بانک اقتصاد نوین و سینا نیز در رتبه‌های ششم و هشتم قرار دارند. جدول ۷ وضعیت ۱۰ بانک تجاری اسلامی برتر جهان از لحاظ نرخ بازدهی و جدول ۸ وضعیت نرخ بازدهی دارایی و سود ناخالص بانک‌های ایران را نشان می‌دهد.

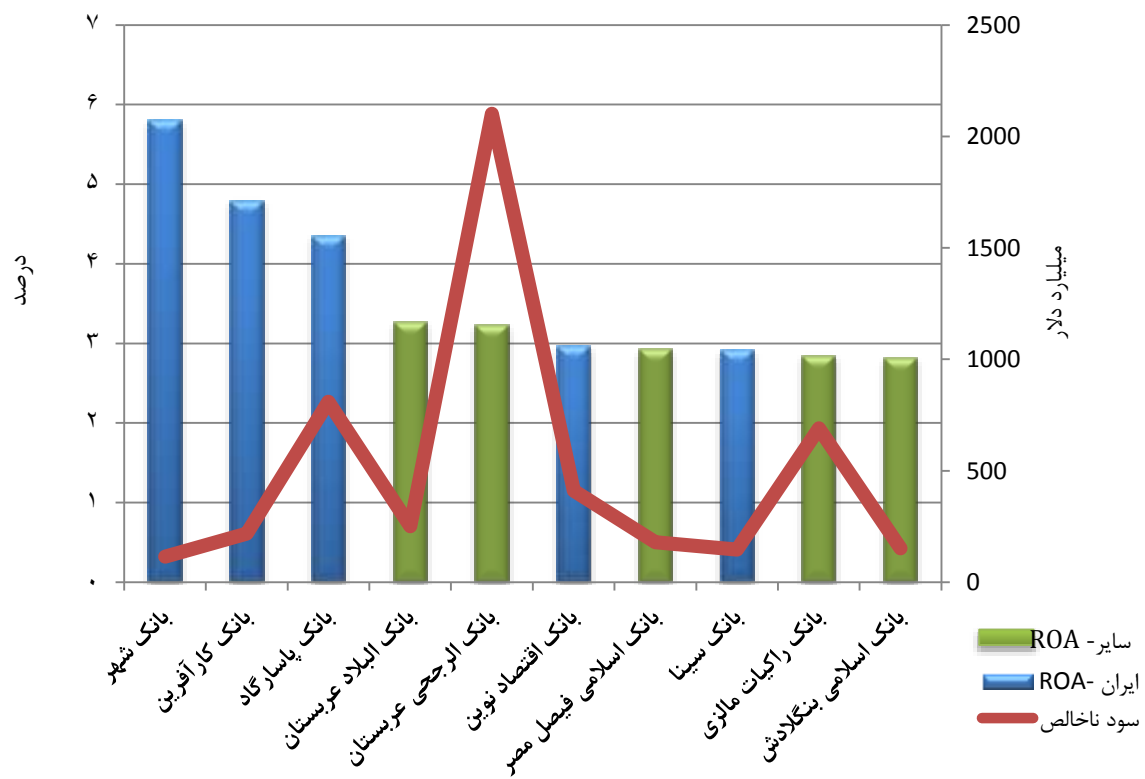
رتبه	موسسه	کشور	نرخ بازدهی (درصد)	سود ناخالص (میلیون دلار)
۱	بانک شهر	ایران	۵,۸	۱۱۵
۲	بانک کارآفرین	ایران	۴,۷۹	۲۱۸
۳	بانک پاسارگارد	ایران	۴,۳۵	۸۰۹
۴	بانک البیلاد	عربستان سعودی	۳,۲۷	۲۵۱
۵	بانک الرجی	عربستان سعودی	۳,۲۳	۲۱۰۲
۶	بانک اقتصاد نوین	ایران	۲,۹۷	۴۱۰
۷	بانک اسلامی فیصل	مصر	۲,۹۲	۱۸۰
۸	بانک سینا	ایران	۲,۹۱	۱۴۷
۹	بانک راکیات	مالزی	۲,۸۴	۶۹۱
۱۰	بانک اسلامی بنگلادش	بنگلادش	۲,۸۱	۱۵۲

* بانک‌های با سود بیش از ۱۰۰ میلیون دلار.

³ Return on Assets

نمودار ۲ - ده موسسه مالی اسلامی برتر از لحاظ نرخ بازدهی دارایی*

* بانک‌های با سود حداقل ۱۰۰ میلیون دلار
- مقیاس سمت راست مربوط به سود خالص است.

جدول ۸ - بانک‌های برتر ایران از لحاظ نرخ بازدهی (ROA) و سود ناخالص*

سود ناخالص (میلیون دلار)	نرخ بازدهی (ROA) (درصد)	موسسه	رتبه در سود ناخالص	رتبه در نرخ بازدهی دارایی
۱۱۵	۵,۸	بانک شهر	۱۳	۱
۲۱۸	۴,۷۹	بانک کارآفرین	۸	۲
۸۰۹	۴,۳۵	بانک پاسارگاد	۱	۳
۶۳	۳,۰۷	بانک تات	۱۶	۴
۴۱۰	۲,۹۷	بانک اقتصاد نوین	۶	۵
۱۴۷	۲,۹۱	بانک سینا	۱۱	۶
۹۷	۲,۷۴	بانک سرمایه	۱۴	۷
۱۸۷	۲,۵۷	بانک انصار	۱۰	۸
۶۱۵	۲,۴	بانک پارسیان	۳	۹
۱۳۶	۲,۳	بانک توسعه صادرات	۱۲	۱۰
۶۱۰	۱,۴	بانک تجارت	۴	۱۱
۲۳	۱,۲۸	موسسه اعتباری توسعه	۲۰	۱۲
۷۲۹	۱,۲۶	بانک ملت	۲	۱۳
۵۰۳	۰,۹۵	بانک صادرات	۵	۱۴
۷۹	۰,۹۲	بانک سامان	۱۵	۱۵
۵۷	۰,۶	بانک صنعت و معدن	۱۷	۱۶
۳۶۶	۰,۴۷	بانک ملی	۷	۱۷
۲۱۵	۰,۴۴	بانک مسکن	۹	۱۸
۳۳	۰,۳۵	بانک رفاه	۱۸	۱۹
۲۵	۰,۱	بانک سپه	۱۹	۲۰

* اطلاعات بانک کشاورزی موجود نمی‌باشد.

۶- موسسات بیمه‌ای در ایران

در میان ده شرکت برتر بیمه اسلامی در جهان، شرکت بیمه ایران با ۳۹۴۵ میلیون دلار در رتبه دوم و شرکت بیمه پارسیان با ۸۱۴ میلیون دلار و شرکت بیمه البرز با ۵۵۵ میلیون دلار در رتبه هفتم و نهم قرار دارند. همان‌گونه که جدول ۹ نشان می‌دهد پنج شرکت بیمه ایرانی توانسته است از لحاظ دارایی‌های منطبق بر شریعت، در میان بیست رتبه نخست جهان جایگاه و سهم قابل توجهی را داشته باشند. جدول ۹ وضعیت این پنج شرکت بیمه ایرانی را نشان می‌دهد.

جدول ۹ - پنج شرکت برتر بیمه در ایران از لحاظ میزان دارایی‌ها

درصد تغییرات در دارایی‌ها	دارایی‌های منطبق بر شریعت (میلیون دلار)	موسسه	رتبه	
			در میان کل شرکت‌های بیمه جهان	در کشور
۲۷/۲	۳۹۴۵	شرکت بیمه ایران	۲	۱
۳۳/۵	۸۱۴/۵	شرکت بیمه پارسیان	۷	۲
۲۸/۸	۵۵۴/۶	شرکت بیمه البرز	۹	۳
۴۶/۳	۳۹۰/۷	شرکت بیمه کارآفرین	۱۳	۴
۴۳/۹	۲۶۵/۱	شرکت بیمه نوین	۲۳	۵

۷- جمع بندی

بانکداری اسلامی از روندی رو به رشد علی‌الخصوص در سال‌های اخیر برخوردار بوده است. این نرخ سریع رشد به افزایش تقاضا در میان مسلمانان، رشد درآمدهای نفتی در کشورهای خاورمیانه و جذابیت خدمات مالی شریعت‌مدار برای سرمایه‌گذاران غیرمسلمانی که به دنبال فعالیت‌های بانکداری اخلاقی هستند، قابل استناد است.

بانکداری اسلامی پس از بحران مالی در جهان با داشتن ویژگی‌هایی از جمله ممنوعیت انجام معاملات ربوی، تأکید بر قراردادهای واقعی، توزیع ریسک سرمایه‌گذاری، برقراری ارتباط میان عرضه پول و بخش واقعی اقتصاد و محدودیت فعالیت‌های سفته‌بازی به عنوان جایگزین مطمئن و خوبی برای بانکداری متعارف مطرح شده است و تمایل به آن در کشورهای مختلف جهان از جمله اروپا، کانادا، انگلیس و آمریکا در حال افزایش است.

هم‌اکنون بانکداری اسلامی با حضور در ۷۵ کشور و با ارزش کل دارایی‌های منطبق بر شریعت به میزان ۱۲۶۷ میلیارد دلار، بخش چشم‌گیری از چشم‌انداز جهانی اقتصادی را شکل می‌دهد و ایران، عربستان، مالزی و امارات متحده عربی بیشترین دارایی‌های منطبق بر شریعت را تشکیل می‌دهند. بر اساس آخرین رتبه‌بندی مجله بنکر، در سال ۲۰۱۲، نقش بانک‌ها و موسسات مالی ایران در میان سیصد و هشتاد و یک بانک تجاری و تخصصی، شرکت‌های بیمه و موسسات مالی و اعتباری برتر، بسیار چشمگیر و از نظر حجم دارایی‌ها در بالاترین ردیف‌های این رتبه‌بندی قرار گرفته‌اند.

در مجموع، گسترش و رونق بانکداری اسلامی در میان کشورهای اسلامی از یک سو و تقاضای کشورهای غربی مبنی بر تطابق قوانین بانکداری آنها با قوانین اسلامی از سوی دیگر، رشد چشمگیر این نوع نظام بانکی را رقم زده است. به این ترتیب اهمیت بانک‌های اسلامی اکنون به یک امر واقعی و انکارناپذیر در حوزه بانکداری و اقتصاد بین‌الملل به ویژه پس از وقوع بحران اقتصادی در جهان، تبدیل شده است و بدون تردید آنچه در بانکداری اسلامی مدنظر است، کارآمدی بانکداری بدون ربا به عنوان یکی از ابزارهای اقتصاد اسلامی است که با حرام دانستن بهره رایج در سیستم بانکداری غربی، سود حلال را بر مبنای آموزه‌های دینی جایگزین کرده است.

^۱ - منبع کلیه آمارها از مجله The Banker، نوامبر ۲۰۱۳ می‌باشد.